

DELAVSKA POLITIKA

IZHAJA TRIKRAT TEDENSKO: OB TORKIH, ČETRTHIH IN SOBOTAH

Naročnina v Jugoslaviji znaša mesečno Din 10.—, v tuzemstvu mesečno Din 15.— — Uredništvo in uprava: Maribor, Ruška cesta 5. poštni predal 22. telefon 2326. Čekovni račun št. 14335. — Podružnice: Ljubljana, Delavska zbornica — Celje, Delavska zbornica — Trbovlje, Delavski dom — Jesenice, Delavski dom. — Rokopis se ne vračajo. — Ne frankirana pisma se ne sprejemajo. — Mail oglaš. trgov. značala vsaka beseda Din 1.—, mail oglaš. ki služi v socialne namene delavstvu in nameščencem, vsaka beseda Din 0.30

Štev. 71 • Maribor, četrtek, dne 28. julija 1938 • Leto XIII

Evropa na preokretu

Plovemo, plovemo...

Evropa se bliža svoji preokretnici. Razvoj dogodkov tira Evropo nekam v negotovo bodočnost.

Manjšinski spori, ki s čehoslovanskim še ne bodo končani, ker imamo absolutno nerešena manjšinska vprašanja tudi po drugih državah, o katerih danes nihče ne govori mnogo, ki pa ipak pridejo na vrsto. To so še bolj krivična manjšinska vprašanja, dasi splošno v sedanjih razmerah le kulturna.

Fašizem in nacizem sta dva ekstrema. Dve diktaturi. Tako vidimo, da se zata oba, čim sta izvršila notranjo istosmerjenost, po novih iniciativah, po verskih, rasističnih, manjšinskih itd. — Kolo iniciativ se vrsti in išče vedno novih »aktualnih« problemov, da se ljudi zaposluje z njimi, ker sicer ne moreta nuditi ne socialnih in ne duhovnih vrednosti, ki bi istosmerjenec zadovoljile.

Doživljamo vsak dan nove senzacije v politiki in političnih avanturah, ki morejo le trenotno zaposliti duha. — Trajne zaposlitve pa ne morejo nuditi, ker ne prinašajo realnih vrednosti za življenje.

Vse to nam napoveduje bistveno izpremembo v vsem duhovnem življenju Evrope.

Nacizem in fašizem se zaradi svoje abstraktnosti in zaradi svoje ekstremnosti že preživljata.

Navidez sta močna, ukoreninjena. V resnici sta slaba. Iskanje novih iniciativ in umetno vzdrževanje »javnega navdušenja« se družijo in kupijo v vrhovih, dočim nastaja v narodih anarhonihihično razpoloženje nezadovoljnosti in kopnenje po nečem novem in nihče ne ve po čem.

To je naravni proces današnjega ekstremizma, ki se bliža preokretu.

Toda kako in kam? Evropa je kaotičen kontinent, ki mu je bodočnost po sedanjih avspicijah jako negotova. Vojna, pa je zapečaten nje usoda.

Upamo ipak, da je v Evropi še dovolj zdrave duhovne moči, ki bo izvojevala svobodo narodov, uvedla demokracijo ter strnila neboljene države Evrope v svobodno konfederacijo ob svobodnem sodelovanju. Za srednjeveškimi režimi, ki danes mučijo in uničujejo zdrav duh Evrope, more priti le doba svobode in sodelovanja, brez terorja in brez zlohotnega imperializma.

Ta doba ni več daleč. Vsi pa moramo biti pripravljeni nanjo!

Londonski svetovalec v Pragi

Angleška vlada bo poslala v Prago bivšega ministra in člana liberalne stranke Runcimana, da bo navzoč pri pogajanjih med češko vlado in manjšinami kod opazovalec in najbrž tudi kod svetovalec. Čehoslovaška vlada je zadovoljna s posredovanjem Anglije, stališče Henleinovcev pa še ni znano.

O tem vprašanju je govoril v poslanski zbornici te dni tudi Chamberlain, ki je dejal, da je bila v preteklih dnevih pozornost angleške vlade obrnjena Španiji in Čehoslovski.

Grozovitosti v Palestini

V pristanišču Haifa je v pondeljek eksplodirala bomba na zelenjadnem trgu. Ubilih je bilo 40 oseb, ranjenih pa 65. Nemiri in uboji so pa tudi po drugih palestinskih mestih, radi česar so v Haifi proglasili obsedno stanje.

Čehoslovaški minister inž. Nečas:

Hočemo mir in sporazum z vsemi

V praškem radiu je imel minuli pondeljek minister sodrug inž. Nečas znamenit govor o gospodarskih in političnih nalogah Čehoslovaške republike v 20. letu.

S. minister Nečas se je spomnil Masarykovih besed o zunanji politiki, da je češko vprašanje svetovno vprašanje in da mora Čehoslovaška država voditi svetovno politiko.

Bila je sreča, da se je čehoslovaška zunanja politika prilagodila Masarykovim smernicam, ki so bile tudi Benešove. V usodnih trenutkih so se Čehoslovaki vsled tega znašli v zvezi velikih in močnih držav sveta. Če bi bila republika napadena, bi napadalec ne imel opravka samo s CSR, ampak tudi z močnimi zavezniki. V tem je veliko poročstvo miru, ker bi napadalec neskončno mnogo riskiral.

Sporazum z vsemi državami.

Minister Nečas je nadaljeval: »V zunanji politiki se torej odkrito trudimo za mir in sporazum z vsemi državami, torej z vsemi sosedi. Važno je le, da bi tudi oni želeli ta sporazum. Povrh tega mora naša republika obdržati brez-

pogojno prijateljstvo z vsemi zavezniki na zapadu in vzhodu, ker imamo ravno v tem svetovnem zavezništvu držav veliko poročstvo miru.

Ravnatoko se moramo brigati za pošten sporazum med našim narodom in ostalimi v notranji politiki v duhu Masaryka. Seveda ne smejo biti prizadete naše meje, niti demokratični temelji naše moderne ustave. Že Masaryk je rekel, da ni mogoč noben sporazum z onimi, ki so proti republiki in demokraciji.

Obramba države.

Zvesti Masarykovim naukom se moramo danes brigati predvsem za obrambo države in zavarovanje samostojnosti republike. Nikdo na svetu bi se ne brigal za nas, če ne bi hoteli svoje države sami braniti.

Utrditev republike in naše samostojnosti pa zahteva seve tudi redno gospodarstvo in

socialno izgraditev republike.

Tudi v tej smeri nam kaže pot Masaryk: »Ljubezen do bližnjega, človekoljubnost v demokraciji ni več miloščina, ampak odločitev omogočiti vsakemu

državljanu dostojno življenje z zakonodajo. Demokracija ni samo politična, ampak tudi gospodarska in socialna.

Socialna in gospodarska politika.

Četudi imamo še marsikatero željo, spadamo vendar k državam napredne socialne zakonodaje. Tudi v gospodarstvu smo dosegli lepe uspehe. Nezaposlenost je od leta 1933 padla skoro za pol milijona, dohodki države so zrastle, številke o uvozu in izvozu kažejo naš napredek.

Mir in samozavest.

Povdariti je pa treba, da našemu gospodarstvu nič ne škodi bolj, kot nemir in negotovost. Ozračje razburjenja povzroča prazna kopališča, gospodarska podjetja se iz takih okrajev selijo v mirnejše kraje, investicije se omejujejo tudi v zasebnem podjetju itd. Vse to pa težko udarja delavstvo, samoupravo in vso prebivalstvo.

Odločna samozavest, ki temelji na dobro izvršenem političnem in gospodarskem delu, združena s čuječnostjo, nas bo tudi v tem resnem trenutku privedla preko današnjih težkoč v srečnejšo bodočnost.

Od znotraj čehoslovaške demokracije ne bodo zrušili ...

Predsednik čehoslovaške nemške socialno demokratske stranke s. Vaclav Jaksch je bil te dni v Parizu.

Poročevalec »Pariser Tageszeitung« A. G. ga je vprašal za mnenje glede manjšinskega vprašanja v republiki. — S. Jaksch mu je med drugim rekel naslednje:

Okupacija Avstrije je presenetila vse demokratične dežele. Preprostega naroda v republiki pa ne. Slišali smo le izjave: »Pri nas ne pojde tako lahko. Če pride, bomo pač streljali.«

Izpremenjeni geografski strateški položaj presojajo Čehoslovaki jako pozitivno. Nihče ni nikdar mislil na kapitulacijo republike, če pojde za svobodo in ohranitev demokratičnega reda.

Ob mobilizaciji 20. in 26. majnika je bil dosežen rekord. Bliskoma je bila vojska vseh branž zbrana brez vsakršnih motenj.

Henleinovi ljudje so se vrlo odzvali pozivu. Izpraševali so stranko, kaj naj store, toda tam so zmajevali z glavo in niso ugovarjali, vedeli so, da bi drugačna taktika ne imela uspeha. Nemški kmeti in delavci so se enodušno odzvali pozivu. Boljše je, da se branijo, so mislili vsi.

Nobene napetosti ni med vojsko in raznimi strankami. Po mnenju ljudstva sta vojska in dr. Beneš (predsednik republike) stebra, na katerih sloni demokracija.

Stanovitost čehoslovaškega ljudstva je tako močna in globoka, da so defatistična (razkrajalna) gibanja v republiki popolnoma izključena. Tudi pristaši Henleina se pričenjajo zavedati, kaj je vojna. Ta skrbi zlasti bogate, ker se boje, kaj bo z njihovim imetjem.

Čehi so popolnoma edini s svojim bojnim klicem »Nedame se!« Ta klic od-

meva v vseh čeških prireditvah po mestih in vaseh. Nedame se — bojujemo se za svojo svobodo.

Znotraj je čehoslovaška demokracija nezrušljiva. Če bo napadena od zunaj, bo volja obrambe tako močna, da število naših vojakov mirno pomnožimo štirikrat. Prednost imamo, da bliskoma mobiliziramo vojsko, imamo pa tudi moralno silo malega naroda, ki se bori za svobodo in ki ga ne smemo podcenjevati.

Volja naroda, da ohrani demokratične svoboščine in državno samostojnost, je tako jasna in se tako mogočno izraža, da utegne stranka krkonoških Nemcev doseči mir le na temelju demokracije. V tem vidim največ možnosti, dočim se mi zdi spekulacija s kakšnim trojanskim konjem ali Seyss-Inquartovo avanturo popolnoma zgrešena.

Svetovni mirovni kongres

Za svobodo in mir.

V Parizu zboruje kongres za svetovni mir. Iz vseh petih delov sveta so prišli delegati na kongres, ugledni politiki in znanstveniki. Tako lord Cecil (Anglija), Barrio in Passionaria (Španija), Francoza Pierre Cot in Bon-Cour, s. de Brouckere (Belgija), s. Branting (Švedija), Kitajec profesor Li, Francoza s. Jouhaux in Cachin ter mnogo drugih.

S. Jouhaux je rekel na tem kongresu opisujoč razmere:

»Z zločini v imenu naroda se mora prenehati... Pokazati se mora, če je človeštvo že res nesposobno preprečiti sramotne vsak dan se množeče atentate proti najprimitivnejšim zakonom humanosti... Mi, ki smo tukaj zbrani, predstavljamo najboljše življenjske sile narodov, delo duha in roke, mi smo odločeni, da se ne razidemo prej, dokler nismo nudili varnosti milijonom, ki jih ogroža moritev in požar... Kar nekateri diplomati še ne pojmi, vemo mi,

to je, da so drzni roparji zasedli svobodne dežele, da je mir nedeljiv in, zlasti tudi, da se mora postojanka demokracije v srednji Evropi, CSR, ščititi... Edini so bili v tem tudi drugi govorniki. Soglašali so v tem, da je treba postaviti mej, preko katere nasilstva ne bodo mogla. K temu more pripomoči diplomacija, aktivnejši preokorni birokratizem s tem, da ukrote vojne hujskače.

Francoska in angleška vojska pod enotnim poveljstvom

Angleški vojni minister Hore Belisha je pred odhodom iz Pariza izjavil francoskim novinarjem, da pomeni obisk angleškega kraljevskega para v Franciji ponovno združitve Francije in Velike Britanije tudi na vojaškem področju. V slučaju vojne ne bodo imele Francija in Anglija ločenih generalnih

Za demokracijo na Poljskem

Predsednik poljskega sejma Slawek je na nekem zborovanju ostro kritiziral diktatorska stremjenja vlade in dejal, da je neuspeh dosedanje nacionalne politike vlade predvsem v tem, ker ni znala najti stikov z opozicijo in ker je vlada preveč prežeta s totalitarnimi idejami. V vladnem taboru na Poljskem se vrši boj med skupino, ki se ogreva za diktaturo in pristaši demokracije.

štabov, temveč generalni štab, ki mu bodo podrejene vojaške sile obeh držav na kopnem, na morju in v zraku. Vojne sile obeh držav se bodo skupno uprle vsakemu napadalcu, ki bi ogrožal suverenost in meje Francije ali Anglije.

Francova ofenziva ni uspela

Kljub ogromnim pripravam za veliko ofenzivo, ki so jo pričele čete generala Franca v odseku Sagunto, so nacisti dosegli le malenkostne uspehe. 600 topov in skoraj isto toliko letal je bruhalo ogenj in žveplo na republikanske postojanke, ki pa so ostale trajne in neomajne. Nacistična poročila seveda pravijo, da se je njihova ofenziva zaključila z veliko zmago.

Nacistična letala

so zopet bombardirala pristanišča pri Valenciji. Na nek angleški parnik je padla zažigalna bomba. Požar pa se je posrečilo udušiti.

Napad republikancev na desno obalo reke Ebro

Poveljstvo republikanske armade je

pripravilo v par dneh vse potrebno za napad na desno obalo reke Ebro. Zvečer so republikanske čete postavile mostove preko reke in začele prodirati na desno stran obale. Republikancem se je posrečilo vjeti večje število nacistov.

Obe španski vladi za angleški načrt o umaknitvi prostovoljcev

Španska republikanska in Francova vlada sta v načelu sprejeli angleški načrt o umiku prostovoljcev iz Španije. Tako poročajo. O načrtu pa se bodo vršila zopet pogajanja.

Katoliški pisatelj obtožuje

Na mednarodni konferenci za zaščito otrok republikanske Španije v Parizu je govoril tudi

slavni katoliški pisatelj Jose Bergamin, ki je med drugim dejal: »španski kulturni boj znači samoubojstvo španskega naroda. Toda španski narod nima namena se sam uničiti, kar najbližja priča junaški boj in odpor. Kot katolik in Španec prctestiram pred vsem svetom proti ubijanju nedolžnih otrok po tujih letalih v Španiji. Protestiram glasno proti stališču nekaterih cerkvenih dostojanstvenikov, ki skušajo cpraviti to pobijanje otrok z argumentacijo, češ saj so to »rdeči«. Ali se sme označiti otroke za »rdeče«, zato da se opraviči pobijanje otrok v masah. Kakšna sramota je za nas vernike, da se pobijajo civilisti in otroci z bombami, ki jih je blagoslovila cerkev. Primerjajmo, kaj je vse stórla španska republika za zaščito mladine in vzgojo otrok tudi takih, ki so jih stariši zapustili in oddali v nacistično Španijo. Gre za španske nedolžne otroke. Vsi smo dolžni braniti to ubogo deco.«

Pogajanja z manjšinami na Čehoslovaškem

V pogajanjih s krkonoškimi Nemci je nastal odmor. V Parizu in Londonu so prepričani, da so difference med zahtevami Nemcev in ponudbo čehoslovaške vlade še prevelike. Angleška in francoska vlada posredujeja dalje. Angleški tisk meni, da Anglija sicer močno pritiska na čehoslovaško vlado, da popusti do skrajnih mej, vendar s pridržkom, da enotnost republike ne bo

trpela. Sporazum naj se doseže s pogajanjimi in še le pripravljene in odobrene načrt predloži zbornici v odobritev, da ne dobi videza terorja. Neprijetna in nesolidna je pa stvar v toliko, ker se tuja država še vedno vmešava v to notranje vprašanje republike, hoteč si s tem ugledati pot za sporazum z Anglijo in eventualno s Francijo. Republika naj bo poizkusni objekt.

Dama in po svetu

Dajte dekletam in ženam volilno pravico! Tako pravi »Slovenec« ko piše o dekliškem taboru na Brezjah: »Da slovenska dekleta vedo, da niso samo za ckras ljudskim množicam in za poživitev sprevodov, ampak da imajo svoje mesto tudi v konkretni človeški družbi, v državi, so pokazale tekom vsega tabora.« Kolikor mi vemo, žene nimajo v konkretni človeški družbi nikjer »konkretno« besede. Mi smo mnenja, da bi žene lahko to bile, toda imeti morajo enakopravnost, predvsem volilno pravico. Materinstvo samo, če žena ne živi praktično v javnem življenju, je mnogo premalo za konkretnost v življenju, ker bi bila v tem primeru samo stroji, ki ga opravljajo drugi, dovelj brihtni ljudje.

Angleško in italijansko vojno brodogradnjo se nahaja na obisku v naših vodah na Jadranu.

Novo osnovani pokojninski zavod za nameščence bo s 1. avgustom t. l. pričel redno posloovati v Beogradu, Strossmajerjeva ul. 9-II.

Stavka nameščenec zavarovalnih družb »Jadran« in »International« se nadaljuje, ker zavarovalnice kljub dani obljubi nočejo ugoditi zahtevam stavkajočih nameščenec, ki zahtevajo enake delovne pogoje, kakor so jih dosegli nameščenec drugih zavarovalnih družb.

Minister socialne politike Dragiša Cvetko-

vič biva še vedno v inozemstvu. V Beograd se vrne dne 3. avgusta.

Rotschild, ki ga je nov režim vtaknil v ječo takoj ob priključitvi Avstrije k Nemčiji, bo baje v kratkem izpuščen na svobodo. Ta obzirnost napram dunajskemu židovskemu bogatašu je vzbudila seveda mnogo komentarjev, ker je znano, kako brezobzirno preganjanja današnja Nemčija vse revne žide.

Gospodarsko zblizanje med ČSR in Madžarsko. Pogajanja za ureditev trgovskih in gospodarskih odnosov med ČSR in Madžarsko, ki so se vršila od 7. t. m., so bila te dni ugodno zaključena.

Pater Hlinka, voditelj slovaške ljudske stranke, namerava kot predsednik stranke odstopiti. Hlinka se baje namerava radi visoke starosti umakniti iz političnega življenja.

Eksplodirala v italijanski pirotehnični tovarni v mestu Noli pri Neaplju je porušila tovarno; trije delavci so bili ubiti, mnogo pa težko ranjenih.

Ruski vrhovni poveljnik na Daljnem vzhodu maršal Blüher je radi spora, ki je nastal med Rusijo in Japonsko odredil, da morajo vsi tuji v treh dneh zapustiti vsa obmejna mesta.

Ameriški finančni minister Morgenthau se še vedno mudi v Parizu, kjer je imel že mnogo razgovorov s francoskimi državniki.

Pisatelj Jurij Bernard Shaw je obhajal dne 26. t. m. svoj 82. rojstni dan. Shaw je nekoliko bolan. V nekem razgovoru je rekel: »Najhujše je na 82. rojstni dan, da ljudje prihajajo in gratulirajo. Mislim, da, če je kdo 82 let star, pač ni povoda za gratulacije.«

Na atlantski obali Severne Amerike je razsajalo silno neurje. Poleg številnih smrtnih žrtev je baje uničena tudi vsa letošnja letina.

Grozna letalska nesreča. V glavnem mestu Kolumbije Bogoti je med vojaško paradado padlo neko letalo na tribuno. Ubityh je bilo 45 oseb, nad sto pa težko ranjenih.

V ogledalu

Ob kaj se obrega »Slovenec«. S. Ethin Kristan piše, da je bodočnost človeštva v socializmu in kaj bodo rekli Španci, ki so raje tvegali državljansko vojno, da se iznebe tega zdravilnega socializma. — O socializmu s »Slovencem« ne bomo razpravljali, ker je njegova politika, razumljivo, za suženjstvo, in sicer duhovno in telesno. Dogodki v Španiji so pa stvar zase. Vojna v Španiji prav za prav ni državljanska vojna, ampak vojna legalne vlade proti upornikom, ki so bili nahuiskani in podkupljeni od tujcev? Španska vojna je vmešavanje tujcev, ki je Špancem silno neprijetno. Generali uporniki so sedaj samo lutke tuje politike. Nedavno je bil umorjen frankov general, aretiranih mnogo častnikov, ustreljenih mnogo domačih vojakov. Več kot devetstotšč Špancev je pribežalo v angleški Gibraltar in prosilo, da jih prepeljejo na republikansko ozemlje. Tudi begunci, ki pribeže v Francijo, se vračajo v republikansko Španijo. Razumljivo je, da republikanski Španci ne morejo biti prijatelji upornikov in vsiljencev, ker je upor veleizdaistvo, prelom prisege in po katoliških naukih, katerim je španski narod še vdan, nemoralen greh po njihovem mnenju. Baskom so frankovci, ko so jim prej porušili domove, prepovedali govoriti v njih jeziku in ko sta hotela iti baskiški škof in pripor v Budimšto na evharistični kongres, so jima to zabranili. »Slovenec« naj le zagovarja upornike in vsiljivce, ki bombardirajo mirna nezaščiten naselja in tisoče ubijajo žen in otrok katoliškega naroda, ki brani samo svojo svobodo in pravice. Naj le zagovarja in poveličuje ljudi, ki rujejo po vsem svetu in podkupujejo izdajalce a la Espagna. Nekateri imajo pač posebno moralo?

Avstrijske novice

Novi režim je priznal dr. Rintelenu dosmrtno rento. Rintelen je bil v demokratični dobi član krščansko-socialne stranke in deželni glavar na Štajerskem. Ko je Dollfuss vpeljal avtoritarni režim, je imenoval Rintelena na najvažnejše in najzaupnejše mesto poslanika pri fašistični vladi v Rimu. Rintelen pa je to zupanje zlorabil in je sodeloval pri nacističnem puču poleti 1934, ko je bil Dollfuss ubit. — Nacisti so ga določili za Dollfussovega naslednika. Pod Schuschniggom je bil zaradi tega obsojen na dosmrtno ječo in je bil izpuščen iz zapora šele, ko so prišli hitlerjevci na Dunaj. — Kar je bilo pod avtoritarnim režimom hudodelstvo, je pod totalitarnim zaslug, za kar je Rintelen takrat dobil dosmrtno ječo, je sedaj dobil dosmrtno rento.

V nedeljo je bilo v Friedrichshafenu vstrosmerjeno Nemško in avstrijsko planinsko društvo, ki se sedaj imenuje Deutscher Alpenverein. Društvo je bil imenovan za fñhrerja Seyss-Inquart. To dokazuje, da njegova politična zvezda ugaša. Pripomniti je, da je bil novi turistični fñhrer v vojni ranjen v nogo, tako da sedaj šepa.

Švicarski listi obsojajo postopanje dunajskega učitelja s šolarjem, ki kot švicarski državljan ni hotel pozdravljati z nemškim dviganjem roke. Učitelj mu je na zemljevidu Evrope kazal, kako majhna je Švica proti veliki Nemčiji in ga je vpraševal, ali ne bi bil raje državljani velike in slavne Nemčije kakor pa brezpomembne Švice.

V zadnjih dneh se vrši veliko premikanje vojaških čet v okolici Dunaja, zlasti severno od Dunaja, proti češkoslovaški meji. Vmes so motorizirane čete in tudi težki tanki. Vojakom se vidi, da so pripotovali iz daljnjih krajev.

Značilna izjava Gjura Jankovića

Minister na razpoloženju Gjuro Janković je govoril na shodu JRZ v Osijeku. Rekel je, da se JRZ z bivšo stranko SHS ne mara boriti. Dobro smo uverjeni, da more rešiti takozvano hrvaško vprašanje samo en faktor in ta faktor je čas. Nikakršen sporazum ne bo rešil tega vprašanja. — Čas mora ustvariti skupno psiho našega jugoslovanskega naroda. — Ta izjava, če je merodajna, samo potrjuje naše stališče, da je indolentna neaktivnost in abstinenca opozicionalnih poslancev in ostale nekonolidirane javnosti — slaba politika.

Pristopajte k društvu za vpepeljevanje mrličev

»OGENJ«
MARIBOR

oskrbuje za umrle vpepeljitev v krematoriju v Gradcu. Sprejemnina, enkratna po starosti in mesečna članarina Din 15.— Razen tega nimajo člani s pogrebom nobenih stroškov. Zahtevajte pravilnik na:

„Ogenj“, Maribor, Koroščkova ulica 8

Poletje

MAKSIM GORKI

(Prevel Tone Maček.)

37

Včasih sva skupaj, včasih pa vsak zase sedela s kmeti na skednjih, ali kje v gozdnih globelih in jim razlagala kar sva vedela in odgovarjala na njih vprašanja o razdelitvi zemlje, o poteku skupščinskih zasedanj, o tem kako je urejeno kmečko vprašanje v drugih državah in kakšne pravice imajo tam kmetje.

Nekega dne je zbral Kuzin dvajset kmetov: sestali smo se v neki skriti gozdni jami, kamor so včasih praznovorni ljudje hodili čakati, da vidijo, kdaj bo praprot začela cvesti. Kmetje so potlačili porumenelo, suho praprot in sedli po nji v tesni gruči, kakor veliki, sivi in ozehli vrabci. Za nami se je strmo dvigal ilovnati obronek, ogoljen z osipinami in odpadlimi rušami, posejan z raznobarnim jesenskim listjem. Tu in tam so stale po bregu tihe breze in jesenovci, a na robu jame je rastla mogočna smreka, ki je razgrinjala nad nami svoje široke črne rahlječe in nas pokrivala, da smo bili kakor pod šotorom. Skozi vejeve se je komaj razpoznavalo zelenkasto jesensko nebo, tako neizmerno oddaljeno od nas. Bilo je tiho, temno, mokrotno in hladno. Ščebetale so sinice, trkal je detel, po deblih je begala žolna, šelestelo je odpadaajoče listje in enakomerno, kakor da bi kovač pribijal zakovice, so zvenele Dosjekinove ostre, hladne besede:

— Na nikogar se ne more oblast več opreti,

zato bi rada podkupila nekatere, seveda premožnejše, da bi se za njihovim hrbtom skrila pred obsodbo...

Kmetje so sedeli nepremično, kakor kepe zemlje; dvignjene glave so z mračnimi očmi gledale Jegorja, njih suhe ustnice so se molče pregibale kakor da izgovarjajo neslišno molitev, nekateri so se zvili v dve gubi, skrivili hrbte in objeli svoje noge z rokami, nekateri so se pa razpotegnili po dnu izsušenega potočka in na hrbtu leže so gledali v nebo in prisluškovali Jegorjevim besedam. Otrplost in molk sta zedinila človeška telesa z nemo zemljo v enotno gmoto, v eno samo grudo materije, ki poraja življenje.

Tu in tam se slišijo polglasne besede:

— Torej so sklenili, da nas otresejo z zemlje?!

— Če nam ne dajo kreditov, — ne bo nič iz tega!

Visok mršav kmet, ki so se mu svetile zelene oči kakor gladnemu mačku, je z gostim glasom rekel:

— Kako pa misliš to, s tvojim kreditom? Si pozabil na revščino našega naroda? On ti bo dal kredit, počakaj!

Nekdo je smeje pristavil:

— Nam bi še kredit škodoval!

— Že, a kje naj se vzame denar!

— Samostane naj oberejo!

— Za tebe? Boš še dolgo čakal!

Jegor je prekinil svoj govor, da bi slišal te opazke, potem pa je znovič dolbel trde glave, da bi prišel do živih možgan.

— Razumite vendar, kaj se godi: vsi morate plačevati davke, a nekateri bodo iz teh davkov dobili od oblasti posojila in ti nekateri si bodo potem

za naše groše nakupili zemlje in bodo vse nas revnejše poljedelce napravili za svoje dninarje.

Kmetje so se zamajali kakor gozd pod vetrom.

— Tako-o...

— Torej vso vas hočejo zadušiti zavoljo petarih?

— Se je začelo, bratci! — je zaskrbljeno zvenel visok glas. — Poglejte, — tisti ki žive po mestih in ne obdelujejo sami svoje zemlje, so že začeli svoje deleže prodajati!

— To je treba prepovedati!

— Kako?

— Potnih listov bi se jim ne smelo dati!

— Saj res! Naj se vrnejo k nam in naj žive od zemlje!

— Pravilno ste to povedali, — ob vsakem čezmernem okoriščanju, je nekdo drugi oškodovan!

— Seveda! Izgovarjajo se, da je zemlja okrogla...

Vse bolj pogosto je bilo slišati skrbi polno vprašanje:

— Kaj naj storimo?

Velik, soliden kmet, v skoraj novem polkožuščku, je vstal na noge, snel kapo z glave in umerjeno spregovoril:

— To so si vse izmislili v našo škodo, kristjani pravoslavni! Jaz na primer imam zemlje skoraj dvajset desetin* in bi lahko še dokupil, res. — Lahko bi! Vendar — ne kupim, zato — ker ni varno! Prvič

— ker nihče ne ve kaj še pride, to se pravi, kako bo ljudstvo odločilo, drugič — če zdaj kupim, bi ne imel pred vami miru...

* desetina je 109,25 m²

(Datum priložnosti.)

Iz naših krajev

TRBOVLJE

Družinski izlet na Mrzlico. Zadruga »Počitniški dom« priredi v nedeljo, dne 31. t. m. večji družinski izlet na Mrzlico. Vabljeni so vse strokovne, kulturne in športne organizacije tudi iz sosednjih krajev, da se s svojimi člani polnoštevilno udeležijo tega izleta. — Družnost!

CELJE

Zletna pisarna v Celju za »Proslavo 20 letnice Jugoslavije« v Mariboru. Za organizacijo zleta v Mariboru 14. avgusta so vse naše organizacije uredile skupno zletno pisarno v Delavski zbornici, ki bo poslovala dnevno od 11. do pol 13. ure in od 18.—20. ure. Vsi, ki želijo pojasniti in informacije, naj se obračajo na to pisarno. Posebno opozarjamo vse funkcionarje in zaupnike, ki imajo nalogo organizirati po svojih skupinah člane za ta zlet, da bodo v zvezi zaradi navodil. — Prijavne pole z udeleženci vrnite čimprej zletni pisarni. Zaupniki storite nujno svojo dolžnost in ne odlašajte. — Radi kosila. Vsi, ki želijo naročiti toplotno kosilo, naj vplačajo takoj zaupnikom ali direktno zletni pisarni po 10 din. V Mariboru bo na val, da ni računati na kosilo, če ga že sedaj ne naročite. — Reditelji. Funkcionarji sedaj naj sporočijo imena svojih članov, ki bodo vršili rediteljsko službo. Vsaka organizacija najmanj po tri reditelje. — Godba. Vse organizacije obveščamo, da imamo godbo že zagurano, ki bo šla na čelu naših organizacij. — Zletne znake dobite pri zaupnikih, kjer ste se prijavili ali pa v zletni pisarni. — Red in disciplina. Naših udeležencev mora biti vzorna in v naš ponos. — Obvestila in navodila bomo sprosti sporčali v »Delavski politiki«. — Zletna pisarna.

RUŠE

Dvojni jubilej so praznovali Ruše v nedeljo: 20 letnico obstoja Jugoslavije in 20 letnico obratovanja velike ruške tovarne za dušik. Na to proslavo je prihitelo toliko ljudstva, zlasti iz Maribora, kakor ga še v Rušah ni bilo. Na proslavi je sodelovalo vseh 14 ruških društev, tudi delavska. V soboto zvečer je bilo pri bakljah več tisoč ljudi v sprevedu z godbo na čelu. V nedeljo dopoldne se je na vaškem trgu formal manifestacijski sprevod, ki je krenil proti letnemu gledališču, kjer je bila v novi knežji kamen, napravljen po vzorcu onega na Grcposvetskem polju, vzdignena spominjska listina. Najprivlačnejša točka proslave je bila popoldanska predstava narodne igre »Miklova Zala«, ki jo je po znani Šketovi postavi na novo priredil za predstavo na prostem, domačin Franc Sornik, režiral pa jo je tudi domačin, član ljubljanske opere, g. Janko. Auditorij ruškega letnega gledališča je okusno na novo urejen, z zidanimi sedeži, ki se amfiteatralno dvigajo v hrib. Pzornica je precej akustična, le žal, da tla niso ravna. Temu bi se dalo odpravi z izravnavo tal, pri čemer bi se dal prostor še razširiti proti ozadju, ki naj bi ga zaokrožilo nekaj na novo zasajenih dreves. Predstava je imela rekorden obisk: do tri tisoč gledalcev je sedelo tesno drug poleg drugega, stalo ob straneh, čepelo po hribu in drevesa so jih bila polna kakor zrelega sadja. Režija je bila velikopotezna, z godbo, zvonjenjem farnih zvonov in grmenjem kmetije in fantje pod vodstvom starega Seranika in njegovega sina Mirka, turški poveljnik s svojo slikovito četo, ženske z Zaliko, žid Treseglav s svojo hčerjo Almino. Vse glavne vloge so bile odlično podane, kakor smo to od rušanov že vajeni. Ruško letno gledališče se vedno bolj uveljavlja, primerno je zlasti za nastope mas. Kaj ko bi enkrat poskusili s Kreftovo »Veliko puntarijo« ali kaj sličnega? T. M.

STUDENCI PRI MARIBORU

Delavsko kulturno društvo »Vzajemnost« priredi v nedeljo, dne 31. t. m. II. mladinski dan, na predvečer, v soboto, dne 30. t. m. akademijo s pričetkom ob 8. uri v gost. Mraz. V nedeljo dopoldne pa bo koncert v studenskem parku in sicer ob pol 11.—12. ure. — Naproša se vse kulturne, športne in strokovne organizacije, da ne priredijo na ta dan nobene prireditve in da se udeležijo te proslave. — Odbor.

Kako se živi v Parizu?

Pariz, 21. julija.

Preveč živahno in pisano je življenje tu, da bi ga stisnil v nekaj vrste. Samo majhen odlomek za danes!

Človeka, kakor smo mi, navadno zanima najprej to, kako drago je življenje. — Moj vodič piše, da v Parizu lahko zapraviš sto ali pa dvesto frankov na dan. In ima prav. Če nimam mnogo pod palcem, pa zapraviš mnogo manj, kakor doma v Ljubljani, pa kljub temu ni treba trpeti ne lakote, ne žeje.

Prva moja jutranja hrana je »Populaire« (po naše bi se reklo »Ljudski glas«), ki stane 50 centimov — gotovo mnogo cenejši od časopisov pri nas. 100 centimov je 1 frank, frank je približno 1 din 40 para. Potem pa na kavo, ki jo izpiješ stojé pri »comptoiru« za 50 do 60 centimov — cenejša in boljše porcija od dajdamske v Ljubljani. Če pa sedeš, dragi prijatelj, te pa stane ista kava vsaj 1,25 fr. Kako to? V Parizu se plača vsaka stvar. Pariške kavarne imajo skoro vse goste na ulici in vsi

Za nočno delo v pekarnah in proti maksimiranju cene kruha

Konferenca pekovskih mojstrov.

Združenje pekovskih mojstrov v Ljubljani, Celju in Mariboru so imeli te dni konferenco v Mariboru. Na konferenci so razpravljali o razmerah v obrti. V resoluciji pravijo, da je bilo zvišanje cen pšenici nepojmljiv pojav v deželi, kjer je velika nadprodukcija pšenice. Pritožujejo se potem, da se cene regulirajo po raznih krajih nestrokovnjaško in brez zaslišanja pristojnih organizacij. Odločno so proti maksimiranju krušnih cen, češ, da konkurenca skrbi sama za prave cene. Istotako so peki proti omejitvi nočnega dela, ker sicer grozi propast pekovski obrti. Zahtevajo tudi, da se revidira naredba o odpiranju in zapiranju trgovinskih in obrtnih obratovalnic glede kršenja

naredbe banske uprave ter ustavijo nadaljnja postopanja zaradi kršitve navedene naredbe.

Odobrili so tudi ljubljanski cenik kruha, ki se naj sukcesivno uvede po vsej Sloveniji. — Ljubljanski predlog cen, ki se je uvedel dne 25. t. m., je naslednji po kg: beli din 4,80, polbeli din 4,40, črni 4,20. Ker se pa kruh prodaja po kosih za okrogel znesek, bo tehtal kruh za din 4.— beli 83 dkg, polbeli 93 dkg in črni 95 dkg, oziroma bodo beli kosi (štruce) po din 2.— po 41½ dkg, polbele po 46½ dkg.

V Mariboru stopi ta cenik v veljavo dne 27. julija, v Celju pa 1. avgusta.

To stvar objavljamo v vednost živilskim delavcem in konzumentom kruha.

LJUBLJANA

Kaj je s strojnimi tovarnami v Ljubljani

Strojne tovarne v Ljubljani so predstavljale važno industrijsko panogo v Ljubljani. Industrija je bila važna ne le, ker je bilo v njej zaposlenih nekaj sto kovinarskih delavcev, ampak tudi z narodnogospodarskega stališča. Ugotovljeno je, da so tovarne opremljene za marsikatero delo in, da bi bile treba razmeroma majhnih investicij, da se jih usposobi vsestransko.

Strojne tovarne so bile obenem edino izobraževališče dobrih kvalificiranih ključavničarjev v Sloveniji. Enaka tovarna obstoja le še v Novem Sadu. Ustavitev Strojnih tovarn je tudi v tem oziru velika gospodarska izguba, ker se je z njimi ukinilo vzgajališče dobrih kvalificiranih delavcev.

Strojnimi tovarnam primanjkuje obratnega kapitala v obliki gotovine ali primerne cene kredita. Zdi se nam, da bi povsod tako podjetje skušal ali privatni kapital sam ali pa s sodelovanjem javnih faktorjev (države ali banovine) ohraniti v interesu delavstva in v interesu gospodarstva.

Podjetje stoji sedaj že mesece in mesece. Skrajni čas je torej, da se zganejo faktorji, ki so za izgubo teh tovarn, če že ne dejansko, pa vsaj moralno odgovorni, ker ne ukrejejo nič pozitivnega.

MARIBOR

Čudovita luknja na Aleksandrovi cesti. Iz občinstva smo prejeli že ponovno pritožbo nad čudovito luknjo, ki preseka Aleksandrovo cesto na najživahnejši promenadi pri Batovi trgovini ob vходу v Prešernovo ulico. Sedaj nam zopet piše občan v imenu več drugih, ki prihajajo vsak dan v smeri od kolodvora po Aleksandrovi cesti v mesto, pa mcrajo z asfaltnega hodnika pri Prešernovi ulici naenkrat vskočiti v jamo, ki ni niti tlakovana, niti betonirana, niti asfaltirana v širini Prešernove ulice. V tem delu prcmenade je seveda vedno dovolj prahu, a v dežju blata. Dopisnik priporoča gradbenemu uradu, če ne bi mcrda ob priliki razstave cest na Mariborskem tednu ta košček priredili kot vzor moderne mestne ceste in pristavili tam napis »Moderna cesta«. Ker bo moral vsak obiskovalec Mariborskega tedna preko te »moderne ceste«, predno bo prišel do blagajne, bo uspeh tega dela razstave nedvomno 100%.

Tako bi občani dobili po dolgih letih urejen cestni prehod, katerega bi še vrh tega plačali tuji, ker bi se lahko dogovorili glede plačila z razstavnim odborom. Obenem bi lahko pri tem razstavišču s posebnimi napisi opozorili na sijajno urejena »makadamska« cestišča v Prešernovi ulici, ki so tudi nedvomno ponos središča mesta.

Soilene triko majice, najnovejše pri Jakob Lah, Maribor

Mariborski Aeroklub je končno dobil svoje šolsko letalo za vežbanje pilotov. Letalec je pripeljal minulo soboto mariborski pilot g. Pivka iz Beograda.

Vpisovanje vajenk in vajencev v obrtno nadaljevalno šolo se bo vršilo od 1. do 21. avgusta med tednom od 10.—12. ure, ob nedeljah in praznikih od 9.—11. ure na mestnem poglavarstvu.

Praški solisti opernega konservatorija bodo priredili ob priliki mariborskega tedna v dvorani »Grajskega kina« glasbeni koncert.

Maribor se pripravlja na slavnost! V Mariboru vlada že veliko vrvenje priprav na velik narodni praznik. Okrasitveni odbor je zamislil kar najbolj slikovito okrasitev mesta od glavnega kolodvora, po Aleksandrovi cesti, glavnem trgu, državnem mostu in vse do zbornega prostora. Istočasno pa vabi tudi vse hišne posestnike, da še sedaj mislijo na to, kako bodo okrasili svoje domove. Maribor naj številne grste, ki pridejo te dni na Narodni tabor, sprejme v prazničnem okrasu!

Zavarujte pot ob treh ribnikih. Pred kratkim je pri treh ribnikih utonil nek godbenik, ki se je vračal iz izleta mimo treh ribnikov v mesto. Ne da bi se spuščali v razmotrivanje v kolikor je bil utopljenec sam kriv svoji nesreči, smatramo, da je nujno potrebno, da se pot ob treh ribnikih primerno ogradi, ker hodijo tamkaj zlasti otroci na izlete in bi se lahko zgodile še slične nesreče. Prepričani smo, da bi se za postavitev ograje ne rabilo mnogo sredstev, preprečilo pa bi se s tem v bodoče eventualne nesreče. Nesrečna žrtev naj bo meročajnim činiteljem v opomin, da je treba na tem prometnem kraju primerno zavarovati pot.

Pevsko društvo pekovskih pomočnikov in pekovski športni klub (PSK) v Mariboru priredi v nedeljo, dne 31. julija t. l. veliko polno veselico na vrtu gostilne Pulko na Teznu. Na sporedu je petje in druge raznovrstne zabave. Igra priljubljena godba. Začetek ob 13. uri. Vstopnine ni. Prijatelji društva vljudno vabljani! — Odbor.

ZAGORJE OB SAVI

Športni klub »Svoboda« v Zagorju priredi v nedeljo 31. julija t. l. otvoritev športnega igrišča v Kisovcu. Pričetek ob 2. uri popoldan. Po tekmi velika vrtna veselica na vrtu Zadržnega doma na Lokah (ob 5. uri pop.). Gostovali bodo sledeči klubi: SK Hrastnik, SK Svoboda Ljubljana in SK Amater Trbovlje. Igrala bo na prireditvi »rudniška godba«. K obilni udeležbi vabi odbor.

ŠT. VID PRI LJUBLJANI

Kakor vsako leto izidejo tudi letos za 1938-39 knjige »Cankarjeve družbe«. Ker je čas še samo kratek, da knjige naročite vsaj do 1. avgusta, zato, sodrugi, pohitite z naročbo in poagitrirajte med svojimi znanci, da bo v šentviškem okraju čimveč novih naročnikov. Nobena delavska družina ne bi smela biti brez Cankarjevih knjig in našega delavskega tiska. »Cankarjeva družba« izdaja lep koledar in še tri poučne knjige, ki veljajo skupaj le din 20. Naročite knjige lahko pri poverjeniku sodr. Demšar Janko, Št. Vid pri Kratkyju.

Izide tudi žepni koledarček za 1939, ki bo objavil določbe o bolniškem in starostnem zavarovanju ter službenem davku itd., kar rabi delavec vsak dan v življenju. Na koledarček naj se naroči vsak zaveden delavec najkasneje do 31. avgusta t. l. pri poverjeniku Rehberger Peter, Št. Vid pri Kratkyju. — D. J.

KAMNIK

Tragična smrt zavednega sodruga. V nedeljo, dne 17. julija t. l., se je smrtno ponesrečil v kamniških planinah s. Breje Viktor, usnjarski pomočnik iz Kamnika. Na planine je rad zahajal, da vsaj trenutno pozabi v gorah, kjer vlada mir in svoboda, trpljenje proletarcev. Tudi preteklo soboto se je podal v družbi dveh tovarišev-sodelavcev, na Krvavec. V nedeljo zjutraj so se podali, vsak po svoji poti v pobočje Krvavca, da natrgajo nekaj planink. Dgovorili so se, da se snidejo na določenem mestu. Ker Brejca dolgo časa ni bilo, sta tovariša mislila, da je odšel po drugi poti proti domu. Vrnila sta se v Kamnik, ker pa Brejca do poznega večera ni bilo, so prijatelji pričeli slutiti nesrečo. Reševalci, katerim se je tudi pridružil nekaj sodrugov, so se takoj napotili v gore, kjer so v ponedeljek ob pol 7. uri zjutraj našli Brejca mrtvega. Padel je v globok prepad, pri čemer je zadobil taklo hude telesne poškodbe, da je najbrže nastopila smrt takoj. Se istega dne so reševalci prinesli truplo ponesrečenega v dolino, pogreb pokojnega pa se je vršil v terek na žalskem pokopališču v Kamniku. Kako priljubljen je bil pokojnik je pokazal njegov pogreb, katerega se je udeležilo poleg sodelavcev iz tovarne usnja A. Knafliča, tudi delavstvo iz tovarne »Titan« in »Remec & Comp.« iz Duplice, ter mnogo drugega občinstva. Veličasten je bil pogled na mrtvaški sprevod z godbo kamniškega mestnega godbenega društva na čelu. Med številnimi venci je bilo slasti opaziti venci iz planinskih rož, katerega so mu spletli tovariši planinci, ki so tudi ncsili krsto na zadnji poti, dalje venci iz rdečih rož, darilo Delav. knjižnice in delavskega pevskega društva »Solidarnost«, čijih marljivi član in odbornik je bil pokojnik. Pred hišo žalosti, v cerkvi in ob grobu mu je v slovo zapela »Solidarnost«, pomnožena z delavskim pevskim društvom »Planinka« iz Duplice, več žaloslin, ob odprtem grobu pa se je poslovil od drugega pokojnika s. Poznik France, z tako ganljivim govorom, da ni ostalo nobeno oko suho. Pokojnik je bil zaveden sodrug in narečnik »Delavske politike«. Z njegovo smrtjo je nastala nenadomestljiva vrzel v kamniškem delavskem kulturnem gibanju in smo z njim izgubili enega naših najboljših sodrugov. Za pokojnikom žaluje tudi mati in sestra, katerima je bil glavna opora ter brat, prejšnji strokovni tajnik podzveze SGJRJ v Ljubljani, ki je bil pred enim letom primoran zapustiti svoje domače in oditi v tujino. Pokojniku bomo ohranili trajen spomin, težko prizadetim svojim pa izrekamo naše iskreno sožalje.

Pokojnemu s. Brejcu v spomin.

Dragi s. Viktor!

Komaj si se razvil v mladeniča, si zapustil svoj rodni kraj tam v sončni Goriški, kjer Tvoje svobodo ljubeče srce ni imelo tam obstanke. Prihiti si v Jugoslavijo in tu se se Ti odprla nova obzorja in spoznanja. Našel si skromen košček kruha, našel si med sodrugi iskrene prijatelje, a vendar — Tvoje srce je hotelo še naprej... Kot človek, ki je veliko preстал in pretrpel, si opazoval življenje, kjer vladata sovraštvo in zavist, kjer vlada egoizem, kjer človek sočloveku streže po življenju, kjer vsakdo iz nesreče svojega bližnjega kuje lastno srečo. Ko si to spoznal, si ves zaprepačen obstal, ne vedoč kam? V svoji duševni stiski si se zazrl kvišku, kot bi z višini pričakoval pomoči in leka svojih holi. Tedaj si uzrl tam gori visoko vrhove planin, katere že tisočletja mrko gledajo na pokvarjeni človeški rod, istočasno pa vabijo k sebi vse one, ki ne najdejo mira, da prihitijo v njihovo naročje, da gori, kjer vlada mir in svoboda, vsaj trenutno pozabijo skrbi in težave.

Nekoč si mi rekel: »Planine so zame duševna hrana. Kadar mi je srce težko bridkosti, hitim v višine, kjer najde pokcija izmučeno srce. Ostal bi tam gori, da bi pozabil vse, a kaj, ko me življenje sili, da se zopet vracam v staro trpljenje in novo gorje.«

Planine so slišale in uslišale tvoje hrepenenje. Ko si se najmanj nadejal, so Te sprejele v svjc večni objem. Na njihovih grudi je našlo pokoja, katerega je zaman iskalo na svetu Tvoj plemenito srce.

S Tvojo izgubo je nastala v naših vrstah nenadomestljiva vrzel. Žalovali bomo za Tebci ne samo zaradi tega, ker smo izgubili enega naših najbolj zavednih sodrugov, temveč še bolj zaradi tega, ker smo izgubili s Teboj svetel vzgled zavedne močnatsti in odločnosti v boju za naše pravice.

Ob Tvoji smrti Ti obljubimo, da bomo zvesto hodili po poti, katero si nam kazal, da ne bomo odnehali prej, dokler ne zavladajo na svetu mir, svoboda in hudezen, za čemur je hrepenelo Tvoje srce in za kar si se boril vse svoje življenje. S to obljubo soredni dragi s. Viktor naš zadnji sodružni pozdrav.

Sturm Anton.

